निसिखोला गाउँपालिका
गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय देविस्थान बाग्लुङ
टोल विकास समिति गठन तथा सञ्चालन कार्यविधि, २०७८

गाउँसभाबाट प्रमाणिकरण मिति : २०७८/०३/१०
राजपत्रमा प्रकाशित भएको मिति : २०७८/०४/०८

प्रस्तावना

निसिखोला गाउँपाकिाको सामुदायिक विकासको प्रयासमा टोल बस्तीको संस्थागत, सामाजिक तथा आर्थिक विकास, स्थानीयस्तरमा सुशासन प्रवर्द्धन गर्न गाउँपालिकाका सबै बस्तीहरुमा निश्चित भौगोलिक क्षेत्रभित्र रहेका सबै घरधुरी सदस्य बनाई वडा समितिको मातहत तथा सहयोगीको रुपमा रहने गरी टोल विकास समिति गठन गर्न र सो समितिको कामलाई व्यवस्थित गर्न वाञ्छनीय भएकोले, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी यस निसिखोलागाउँकार्यपालिकाले यो टोल विकास समिति सञ्चालन कार्यविधि, २०७८ तयार गरि पारित गरेको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ (१) यस कार्यविधिको नाम "टोल विकास समिति सञ्चालन कार्यविधि, २०७८" रहेको छ ।

(२) यो कार्यविधि राजपत्रमा प्रकाशित भएपछि हुनेछ ।

२. उद्देश्य

टोल विकास समिति गठन गर्नुका मुख्य उद्देश्यहरु निम्नानुसार छन्:

१. टोल, बस्तीस्तरमा विभिन्न निकायहरुबाट प्रवाह हुने सेवामा टोलवासीको पहुँच अभिवृद्धि गर्ने,
२. टोलवासीहरुमा उद्यमशीलताको विकास गराई टोलस्तरमा लघु उद्यमको सिर्जना, विकास र प्रवर्द्धन गर्ने,
३. टोल बस्तीस्तरमा समानता, समताको भावना जागृत गराउने, आपसी सद्भाव, समझदारी, समन्वय र मेलमिलाप कायम गराउने,
४. आर्थिक, सामाजिक सवालमा सबै टोलबासीहरुलाई निर्णय प्रक्रियामा समान अवसर र अधिकार प्रदान गर्ने, ।
५. टोलको सामाजिक कार्यमा पारदर्शिता कायम गरी सुशासनलाई बढवा दिने,
६. बस्ती टोलस्तरमा सबै समितिहरुको प्रवेशद्धारको रुपमा टोल विकास समितिलाई विकास गर्दै गाउँपालिका लगायत विभिन्न निकायहरुमा सञ्चालन हुने विकास कार्यमा सहयोग गर्ने,
७. टोल विकास समितिलाई वडा भन्दा तल्लो एकाइको रुपमा विकास गरी सहभागितात्मक योजना तर्जुमा, अनुगमन एवं मूल्याङ्कन प्रक्रियामा सहभागी गराउने,
८. टोलका सदस्यहरुमा गरिबीलाई निश्चित आधारमा वर्गीकरण गरी तिनीहरुको अभिलेख तयार गर्ने,
९. टोलको समग्र विकासका लागि कार्यक्रमहरु तर्जुमा गर्ने,
१०. वातावरणमैत्री तथा बालमैत्री गाउँ घोषणा गर्न आवश्यक सहयोग गर्ने ।

३. टोल विकास समितिको गठन देहाय बमोजिम हुनेछ :

१. गाउँपालिका क्षेत्रका बस्तीहरुको निश्चित भौगोलिक क्षेत्रभित्र बसोबास गर्ने घरपरिवारका सदस्यहरुबाट टोल विकास समितिको गठन गरिनेछ ।

२. पहिलोपटक टोल बस्तीमा बसोबास गर्ने घरपरिवारका एक घर एक जनाको भेलाबाट टोल विकास समिति गठन गरिनेछ । टोल विकास समितिमा टोलको कामलाई व्यवस्थित गर्न अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, कोषाध्यक्ष, सचिव र आवश्यकता अनुसारका सदस्यहरु रहेको एक टोल विकास कार्यसमिति गठन हुनेछ । यस्तो कार्यसमिति साधारण सभाको सर्वसम्मत वा सो नभएमा बहुमतबाट पुनर्गठन हुनेछ । टोल विकास कार्य समितिको अवधी २ वर्षको हुनेछ । एकपटक अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, कोषाध्यक्ष र सचिव भएको व्यक्ति पुनः सोही पदमा २ वर्षको अवधी पुगेपछि पुनगठन गर्दा उहि व्यक्ति पुर्नरुपमा नियुक्त हुनेछैन । कार्यसमितिमा अध्यक्ष सचिव वा कोषाध्यक्ष मध्ये कुनै एक जना अनिवार्य रुपमा महिला हुनुपर्नेछ ।

३. टोल विकास समिति गठन गर्दा सकेसम्म टोलका सम्पूर्ण घरधुरीलाई समेट्ने गरि वढिमा अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, कोषाध्यक्ष र सचिव सहित जम्मा ११ जनाको समिति हुर्नेछ । सो समितिमा कम्तीमा ३३ प्रतिशत महिला सदस्य हुनुपर्नेछ ।

४. उपदफा ३ बमोजिम समिति गठन गर्दा कम्तीमा ८० प्रतिशत घरधुरी सहभागी हुनुपर्नेछ । टोल विकास समितिमा सहभागी भएका सदस्यहरुमध्ये कम्तीमा एक तिहाई महिला आवद्ध गराउनु पर्नेछ ।

४. टोल विकास समितिको विधानमा देहाय बमोजिमका बुद्धाहरु खुलाएको हुनुपर्नेछ ।

१. प्रारम्भिक : संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

२. परिभाषा

३. संगठित समिति हुने

४. समितिका उद्देश्यहरु

५. टोल विकास कार्य समिति गठन टोल विकास कार्य समितिको गठन

६. समितिका कार्यहरु

७. सदस्यता योग्यता

८. सदस्यता नरहने अवस्था

९. समिति गठन एवं कार्य संचालन विधि

१०. समितिका पदाधिकारीहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार

११. साधारण सभाको गठन र कार्य प्रणाली

१२. साधारण सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार

१३. आर्थिक व्यवस्था

१४. कार्यसमिति तथा पदाधिकारीको राजीनामा

१५. कार्य समितिलाई अविश्वासको प्रस्ताव

१६ . विविध

५. दर्ता गर्ने व्यवस्था :

टोल विकास समितिको दर्ता देहाय बमोजिम हुनेछ :

१). टोल विकास समितिको बैठकमा सर्वसम्मत निर्णय गराई प्राप्त निवेदनको आधारमा गाउँपालिकाले त्यस्तो टोल विकास समितिलाई दर्ता गर्नेछ । टोल विकास समितिलाई गाउँपालिकामा दर्ता गर्दा पेश गर्ने निवेदनको नमुना अनुसूची-१ मा उल्लेख गरिए बमोजिम हुनेछ । टोल विकास समितिबाट निर्णय गरी

दर्ताका लागि निवेदन पेश गरेमा गाउँपालिकाले टोल विकास समिति दर्ता गर्नुका साथै अनुसूची-२ बमोजिमको ढाँचामा अभिलेख खडा गरी अनुसूची - ३ बमोजिमको ढाँचामा प्रमाण-पत्र प्रदान गर्नुपर्नेछ । यसरी टोल विकास समितिको दर्ता गर्दा गाउँपालिकाले रु.५०० शुल्क लिनेछ ।

२). उपदफा १ बमोजिम दर्ता गर्नका लागी टोल विकास समितिको बैठकमा सर्वसम्मत निर्णय सहित निवेदन, दुई प्रति विधान , र सम्वन्धीत वडाको सिफारिस सहित गाउँपालिकामा पेश गर्नु पर्नेछ ।

३). उपदफा २ बमोजिम दर्ता गर्नका लागी टोल विकास समितिलाई विधान नमुना आवश्यक परेमा निसिखोला गाउँपालिकाको कार्यालय बाट रु २०० शुल्क तिरि लिन सकिर्नेछ ।

४). टोल विकास समितिले यस कार्यविधि बमोजिमका उद्देश्य विपरीत कुनै काम गरेमा वा प्रचलित कानूनले गर्न नपाउने कार्य गरेमा गाउँपालिका टोल विकास समितिलाई दर्ता गरी दिएको प्रमाणपत्र खारेज गर्न समेत सक्नेछ । दर्ता खारेज भएपछि सो स्थानमा नयाँ टोल विकास समिति गठन हुनेछ ।

६. टोल विकास समितिको काम, कर्तव्य टोल विकास समितिले आफ्नो टोल क्षेत्रको समग्र विकास र सदस्यहरुको अधिकतम हितका लागि देहायका कार्यहरु गर्नेछ :

१. टोलमा धनी, गरिबको भावना हटाई सबै सदस्यहरुलाई निर्णय प्रक्रिया र स्रोतमा समान अधिकार प्रदान गर्ने,

२. विभिन्न सरकारी एवं गैर सरकारी निकायहरुसँग सुमधुर सम्बन्ध स्थापित गरी टोलको विकासको लागि सहजीकरण गर्ने,

३. टोलमा उद्यम विकाससँग सम्बन्धित योजनाहरु संचालन गर्न आवश्यक सहजीकरण गर्ने,

४. टोलमा सडक ढल लगायतका पूर्वाधारमा गाउँपालिकाको अनुमतिमा समितिको निर्णयानुसार सेवा शुल्क लिने,

५. टोलको विकासका लागि विभिन्न स्रोतबाट प्राप्त स्रोतको उच्चतम् सदुपयोग गर्ने,

६. टोलको सामूहिक समस्या पहिचान गरी प्राथमिकताको आधारमा टोल विकास योजना तर्जुमा गर्ने,

७. एच.आइ.भी./एड्स, अन्धविश्वास, छाउपडी प्रथा, बाल विवाह, बहु विवाह, छुवाछुत, मद्यिरा सेवन, लैंगिक हिंसा जस्ता सामाजिक समस्याको पहिचान गरी सुधारका कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने,

८. टोलको आर्थिक तथा सामाजिक तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्न सूचना अभिलेख राख्ने,

९. सहभागितात्मक योजना तर्जुमा गर्दा प्राथमिकताको आधारमा आयोजनाहरुको पहिचान गरी वडामा सिफारिस गर्ने ।

१०. टोलमा विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी निकायहरुबाट प्राप्त योजनाहरुको अनुगमन गरी पृष्ठपोषण प्रदान गर्ने,

११. टोलमा बिभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी समिति मार्फत प्राप्त हुने कार्यक्रमहरु टोल विकास समिति मार्फत संचालन हुने वातावरण सिर्जना गर्ने,

१२. आफ्नो वडा तथा टोललाई वातावरणमैत्री तथा वालमैत्री बनाउने खालका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने,

१३. टोलमा भवन निर्माण मापदण्ड, सामाजिक सुरक्षा भत्ता आदि सामाजिक सरोकारका विषयमा चेतनामूलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने,

१४. टोलमा रहेका सार्वजनिक, पर्ती, ऐलानी आदि जग्गाको संरक्षणमा गाउँपालिकालाई सहयोग गर्ने,

१५. गाउँपालिकाको राजस्व परिचालनका लागि सहयोग प्रदान गर्ने,

१६. गाउँपालिकासँग भएको समझदारी अनुसारका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

७. टोल विकास समितिको कार्य समितिको बैठक टोल विकास समितिको कार्य समितिको बैठक व्यवस्थापन देहाय बमोजिम हुनेछ :

१. टोल विकास समितिका सदस्यहरुको हित, सहयोग एवं समन्वयका लागि टोल विकास समितिको कार्य समितिको बैठक महिनामा कम्तिमा १ पटकमा नघट्ने गरी बस्नेछ ।

२. समितिको बैठकमा सामाजिक परिचालक, वडा समितिका प्रतिनिधिहरु लगायत अन्य सरोकारवालाहरुलाई आमन्त्रित गर्न सकिनेछ ।

३. सचिवले समितिको बैठकको निर्णयहरु बैठक पुस्तिकामा लेखी प्रमाणित गराउनु पर्नेछ ।

७. टोल विकास समितिका कार्य समितिको पदाधिकारीहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार टोल विकास समितिका कार्य समितिको पदाधिकारीहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

क) अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार

१) समितिको नियमित बैठक बोलाउने, बैठकका लागि मिति, समय र स्थान तोक्ने ।

२) बैठकको अध्यक्षता गरी बैठक संचालन गर्ने ।

३) बैठकमा अनुशासनको पालन गर्न लगाउने र छलफलका विषयहरु टिपोट गर्ने वा गर्न लगाउने ।

४) छलफल हुँदा सबैको विचार संकलन गर्ने र सर्वसम्मत निर्णय गर्न पहल गर्ने ।

५) निर्णयहरु लागू गर्ने र गर्न लगाउने ।

६) विकासको कार्यमा सबैलाई समेटेर नेतृत्व प्रदान गर्ने ।

७) समितिले आर्जन/प्राप्त गरेको नगद वा जिन्सी सामानको सुरक्षाको प्रबन्ध मिलाउने ।

८) विशेष बैठकको आवश्यकता परेमा विधान बमोजिम बैठक बोलाउने ।

९) कार्यविधि बमोजिम अन्य कार्यहरु गर्ने ।

ख) समितिको सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार :

१) अध्यक्षको आदेश अनुसार बैठक बोलाउने ।

२) एकतिहाई सदस्यले विशेष बैठकका लागि लिखित माग गरेमा विधान बमोजिम बैठक बोलाउने ।

३) छलफलका प्रस्तावहरु संकलन गरी बैंठकमा पेश गर्ने र बैठकको निर्णय लेखी निर्णय प्रमाणित गराउने ।

४) समितिको क्रियाकलापको बारेमा सदस्यलाई जानाकारी गराउने ।

५) तोकिएका अन्य कार्य गर्ने ।

ग) समितिका कोषाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार :

१) समितिको आम्दानी र खर्चको विवरण तयार गर्ने ।

२) खर्चको लेखापरीक्षण गराउने ।

३) बैकमा खाता सञ्चालन गर्दा संयुक्त रुपमा खाता संचालन गर्ने ।

४) समितिको नगद र जिन्सी सामानको जिम्मा लिई सुरक्षा गर्ने ।

घ) समितिका सदस्यहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार :

१) गाउँपालिकासँग भएको साझेदारी पत्रमा उल्लेखित शर्तअनुसार गर्नुपर्ने कामहरु गर्ने ।
२) समितिको हिसाव किताब जाँच गर्ने ।
३) समितिका पदाधिकारीहरुले गरेका कामको मूल्याङ्कन नियमित रुपमा गर्ने ।
४) आवश्यकता अनुसार समितिका सञ्चालनका लागि आवश्यक नीति नियम बनाउने र सो पालना भए नभएको हेर्ने ।
५) आवश्यकता अनुसार अध्यक्ष, सचिव, कोषाध्यक्षहरुलाई सघाउने ।
६) तोकिएका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

८. आर्थिक व्यवस्थापन

समितिको आम्दानी, खर्च, लेखापरीक्षण लगायत आर्थिक व्यवस्थापन देहाय बमोजिम हुनेछ :

क) टोल विकास समितिको आम्दानी

१) विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी निकायहरु विभिन्न सामुदायिक समिति तथा व्यक्तिहरुबाट प्राप्त हुने सहायता र अनुदान ।
२) टोल विकास समितिले आयमूलक कार्यहरु सञ्चालन गरी प्राप्त हुने आम्दानी ।
३) समितिको विकास निर्माणका लागि टोल विकास कोषको रुपमा टोल विकास समितिको आम्दानीको निश्चित प्रतिशत समितिको निर्णयानुसार छुट्याउने रकम ।
४) समितिले अन्य स्रोतबाट जम्मा गरेको रकम । तर कुनै विदेशी सस्था वा विदेशी सहयोगबाट सञ्चालित सस्थावाट प्रचलित कानुन बमोजिम अनुमति नलिई सहयोग लिन पाईने छैन ।

ख) खर्च

१) समितिको विकास निर्माणका लागि टोल विकास कोषको रकम समितिको निर्णयानुसार खर्च हुनेछ ।
२) समिति सञ्चालन, व्यवस्थापन र लेखापरीक्षणका लागि गर्नुपर्ने खर्चहरु टोल विकास समितिको नीति बमोजिम खर्च हुनेछ ।

ग) बचत

१) टोल विकास समितिले आर्जन गरेको आम्दानीबाट खर्च खटाई बाँकी रहेको रकम समितिको बचत मानिनेछ ।
२) बचत रहेको रकम समितिको निर्णयानुसार टोलको विकासका लागि खर्च गरिनेछ ।

घ) लेखा

समितिको लेखा देहाय बमोजिम हुनेछ :

अ) कोषाध्यक्षले सबै प्रकारको नगदी तथा जिन्सी आम्दानी, सम्पूर्ण विकास खर्चको विवरण, समितिको सञ्चालन र व्यवस्थापनमा भएको प्रशासनिक खर्चहरुको स्पष्ट लेखा राख्नुपर्दछ ।
आ) कोषध्यक्षले राखेको आम्दानी खर्चको हिसाव टोल विकास समितिको बैठकमा पेश गर्नुपर्दछ ।

ङ) लेखापरीक्षण

समितिको लेखापरीक्षण देहाय बमोजिम हुनेछ

१) गाउँपालिकाले नियुक्त गरेको लेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण गराउनुपर्नेछ ।
२) आवश्यकता अनुसार गाउँपालिकाले पनि समितिको आम्दानी खर्चको परीक्षण गर्न सक्नेछ ।
३) समितिले आफ्नो वार्षिक लेखापरीक्षणको प्रतिवेदन गाउँपालिकामा समेत पेश गर्नु पर्नेछ ।

९. बाधा अडकाउ सम्बन्धी :

क) यो कार्यविधि प्रचलित नेपालको ऐन, निययहरुसँग बाँझिएमा बाझिएका बुँदाहरु स्वतः खारेज हुनेछन

यो कार्यविधि कार्यान्वयको सम्बन्धमा कुनै बाधा अड्काउ परेमा यस कार्यविधिको भावना प्रतिकुल नहुने गरि गाउँकार्यपालिकाले त्यस्तो बाधा अड्काउ फुकाउन आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

१०. थपघट, हेरफेर वा संशोधन :

(१) कार्यपालिकाले यस कार्यविधिलाई आवश्यकता अनुसार थपघट, हेरफेर वा संशोधन गर्न सक्नेछ ।

(२) कार्यपालिकाले उपनियम (१) बमोजिम कार्यविधिमा थपघट हेरफेर वा संशोधन गरेको विषयको सुचना सर्वसाधारणको जानकारीको लागी प्रकाशन गर्नुपर्नेछ ।

अनुसूची-१
टोल विकास समिति सूचीकृत गर्ने निवेदनको नमूना

मितिः.................

श्रीमान् अध्यक्ष ज्यू
निसिखोला गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय
देविस्थान बागलुङ ।

विषय :- टोल विकास समिति सूचीकृत गर्ने सम्बन्धमा ।

उपरोक्त सम्बन्धमा यस गाउँपालिकाद्वारा संचालित वडा नं..............को.............. ....टोलमा गठन गरिएको ....टोल विकास समितिलाई निसिखोला गाउँपालिकाको कार्यालयमा दर्ता गरिदिनु हुन अनुरोध गर्दछु । यस ....टोल विकास समितिको क्षेत्र देहायको चार किल्ला भित्र सिमित रहनेछ ।

पुर्व सिमाना ....
पश्चिम सिमाना..............
उत्तर सिमाना.................
दक्षिण सिमाना ....

निवेदक
अध्यक्षको दस्तखत :
अध्यक्षको नाम, थर :
टोल विकास समितिको नाम :
ठेगाना : सम्पर्क नं. :

अनुसूची २

टोल विकास समितिको विवरण अभिलेख किताबको नमूना

सि.नं.	टोल विकास समितिको नाम	टोल विकास समितिको पदाधिकारीको नाम, थर	समितिको ठेगाना	सम्पर्क नं.	प्रमाण पत्र दिनेको दस्तखत

अनुसूची ४

टोल विकास समितिको दर्ता प्रमाण पत्रको नमुना

श्री.......................................टोल विकास समितिको कार्यालय
निसिखोला गाउँपालिका .... बागलुङ ।

प्रमाण-पत्र निसिखोला गाउँपालिका वडा नं.........................स्थित ....टोलमा मिति.........................मा गठन भएको.................................टोल विकास समितिले यस कार्यालयमा मिति .... दिन दर्ता गरि पाँउ भनि दिएको निवेदन अनुसार यस कार्यालयमा मिति..............................मा दर्ता गरी यो प्रमाण-पत्र प्रदान गरिएको छ। आफ्नो टोल, बस्ती, समुदाय तथा गाउँपालिकाको आर्थिक, सामाजिक, भौतिक पुर्वाधार, सुशासन लगायतका क्षेत्रमा उल्लेखनीय सहभागीताको अपेक्षाका गर्दै उत्तरोत्तर प्रगतीको हार्दिक शुभकामना छ ।

प्रमाण पत्र प्रदान गर्नेको
दस्तखतः
नाम, थरः
पदः
मिति